

15 ЗАХИСТ ЕКОСИСТЕМ СУШІ

«Вивчайте природу, любіть природу,
наближайтесь до природи. Це вас
ніколи не підведе»

ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ ВИКОНАВЧОГО ОРГАНУ
КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ)
Публічна бібліотека ім. Лесі Українки для дорослих м. Києва
Відділ електронних ресурсів та довідково-бібліографічного обслуговування

ПУБЛІЧНА
БІБЛІОТЕКА
ІМЕНІ
ЛЕСІ УКРАЇНКИ

«Вивчайте природу, любіть природу,
наближайтесь до природи. Це вас ніколи не
підведе»

Бібліографічний список

Київ - 2023

«Вивчайте природу, любіть природу, наближайтесь до природи. Це вас ніколи не підведе» : до Всесвітнього Дня охорони навколишнього середовища : бібліогр. список / упоряд. Ж. Копитко ; ред.: В. Білозір, С. О. Денисова ; Департамент культури виконавчого органу Київської міської ради (КМДА) ; Публічна бібліотека ім. Лесі Українки для дорослих м. Києва, відділ електронних ресурсів та довідково-бібліографічного обслуговування. – Київ, 2023. – 15 с.

Бібліографічний список створено до 5 червня – Всесвітнього дня охорони навколишнього середовища. Список містить науково-популярну, навчальну літературу за останні п'ять років. При складанні списку використано літературу з електронного каталогу Публічної бібліотеки імені Лесі Українки, Національної бібліотеки України ім. Ярослава Мудрого.

Літературу розміщено в алфавітному порядку.

Список адресований студентам, школярам, педагогам та всім, кого цікавлять питання розвитку та збереження нашої екосистеми, розумного використання, відтворення природних ресурсів, екологічної культури, екосвідомості, природоохоронного законодавства.

Упорядник: Ж. Копитко

Літературний редактор: В. Білозір

Бібліограф-редактор: С. О. Денисова

Телефони для довідок : 486-01-46,

+38 (068) 139-31-41

e-mail : 4bibliograf4@gmail.com

*Подивіться у природу глибше
і тоді ви все краще зрозумієте.
А. Ейнштейн*

Ми живемо на прекрасній планеті Земля! Планеті з ясними сонячними ранками, густими лісами, замріяними річками, дзвінкоголосими пташками. Але людина не лише милується красою природи. Кожного дня ми потребуємо чистої води і повітря, продуктів харчування, палива та будівельних матеріалів і все це людина бере у природи.

З кожним роком людина все більше змінює екологію. В результаті господарської діяльності вирубуються ліси, пересихають ріки, зникають тварини і рослини. Розуміючи, що людина, це часточка природи і її саму можуть чекати такі сумні наслідки, людство висунуло завдання не шкодити природі, а охороняти її.

5 червня ми, як і увесь світ, відзначаємо Всесвітній день охорони навколишнього середовища!

Цей день один із найважливіших подій екологічного календаря. «Або ми покінчимо із забрудненням, або воно покінчить із нами» – такі слова звучали у зверненні, підписаному діячами науки і культури з 23 країн світу, до генерального секретаря ООН. Екологічно стурбована спільнота почала свою безпрецедентну боротьбу із забрудненням навколишнього природного середовища.

Сьогодні екологічні проблеми для світу у ряді найважливіших, вони визначають рівень благополуччя країни та всієї світової цивілізації в цілому, до загальних ж екологічних проблем для нашої країни доєдналися ще й проблеми заподіяні найжахливішими наслідками вторгнення Російської Федерації на територію України. Екологічна катастрофа, викликана цією війною, не одне десятиліття буде впливати на довкілля.

Усі військові дії є невинуватою агресією проти нашої країни та порушують усі існуючі норми міжнародного та гуманітарного права щодо охорони природи.

Вчені всього світу вивчають, охороняють екологію. Створено багато організацій з охорони навколишнього середовища: «Всесвітній фонд природи», «Міжнародна спілка охорони природи «Грінпіс», «Друзі Землі», «Клуб Сьєрра» та інші, створені природоохоронні території, Червона книга, до якої заносять рослини, тварини, гриби, яким загрожує зникнення. Крім Червоної книги, є ще й Зелена книга України, у якій вміщено відомості про природні угруповання, що підлягають охороні.

Навколишнє середовище невинно змінюється, і навіть малі зміни в екосистемі можуть спричинити величезні катастрофи зараз та і в майбутньому. Аби ефективно протидіяти, необхідно розуміти та досліджувати ці проблеми.

Вчені говорять, що на очищення забрудненого повітря, води і ґрунту знадобляться мільйони років. Повітря забруднюють промислові об'єкти, які викидають в атмосферу різні гази і токсини. Спостерігається виснаження озонового шару, потрапляючи в атмосферу, токсичні гази створюють діру в озоновому шарі, відомо, що найбільша діра знаходиться над Антарктикою. Воду і ґрунт забруднюють розливи нафти, кислотні дощі, нітрати, пластик, міські стоки, промислові відходи. Чиста питна вода стає все більш цінним ресурсом, за який борються люди. Розвиток промисловості продовжує забруднювати річки, океани токсичними речовинами, які несуть загрозу для здоров'я населення планети.

Навантаженням на природне середовище та висока ступень його забруднення ускладнює життя всіх живих організмів, а особливо негативно впливає на здоров'я та тривалість життя людей: за даними ВООЗ українці живуть в середньому на 10 років менше, ніж європейці та жителі багатьох інших країн світу.

В галузі молекулярної біології – генетична модифікація їжі може викликати серйозні екологічні проблеми у дикій природі. Наприклад, трансгенні рослини, через їхню токсичність або алергенність, є прямою загрозою для людини, домашніх та диких тварин.

Також надмірне споживання ресурсів та створення пластмас (штучно створених матеріалів на основі синтетичних полімерів) створюють глобальну кризу переробки сміття. Робота з ядерними відходами несе величезну загрозу для здоров'я людей.

Споживання викопного палива призводить до викидів парникових газів, що є причиною глобального потепління та зміни клімату. Сьогодні перехід на відновлювані джерела енергії, такі як сонячна енергія, вітер, біогаз, геотермальна енергія, стають все більш популярними і економічно вигідними.

Як бачимо, людство стикнулося з великим обсягом проблем, і це, ще далеко не всі. Потреба негайних змін у повсякденному житті землян стає нагальною, тому що, якщо люди продовжуватимуть рухатися вперед у такий шкідливий для майбутнього спосіб, то і майбутнього не буде. Вирішення глобальних екологічних проблем починається з малого, тобто з нас самих, зі змін у нашій свідомості.

Україна ж має катастрофічні наслідки російської агресії. Війна і турбота про збереження довкілля – речі несумісні. Маємо понівечені бомбами поля, спалені ліси, підірвані нафтобази, руйнування морської екосистеми, забрудненість повітря, води, загибель тварин – це злочини проти нашого майбутнього та майбутнього світу, які скоєні на території нашої держави.

Як українська природа зможе відновитися після війни?! Лише через десятиріччя... Різні екосистеми мають різний час відновлення, наприклад, відновлення споконвічного степу в природоохоронних територіях на півдні України займе не менш чим пів століття, на жаль, деякі екосистеми, популяції деяких тварин і рослин знищені окупантами настільки, що, можливо, вони втрачені назавжди.

Спостерігаючи за світом, ми всі задумуємось про наше довкілля. Для того, аби зберегти наше навколишнє середовище комфортним, безпечним, різноманітним, щоб дізнатись більше про розвиток природних екосистем, підвищити свій рівень екологічної свідомості, екологічної культури, ми повинні почати із себе та використати свій час із користю, озброїтись знаннями, навичками і розумінням важливості збереження навколишнього середовища. В цьому вам допоможе література з бібліографічного списку.

Красавцев, Б. [17 цілей, що змінять світ] / Богдан Красавцев ; ред. І. Яковлева ; худож. Light Moon. – Київ : [Б. в.], 2023. – 41 с. : іл

17 цілей, що змінять світ – сьома книжка громадського екоактивіста Богдана Красавцева. Символічно, що вона виходить саме за нинішніх часів, коли планета Земля та все живе потребують рішучих об'єднань людей довкола ідей примирення та екологічно-свідомого життя. Люди, які вважають, що екологічні проблеми не є пріоритетними, напевне, не стикалися у своєму житті з реальними наслідками змін клімату, дефіцитом питної води, забрудненням водою та брудним повітрям. Та якщо уявити, що кожен день на Землі люди різних країн потерпають від серйозних екологічних проблем, що прискорилися останніми десятиліттями, то ми зрозуміємо, що на Землі немає кордонів.

Саме тому ми, люди, маємо об'єднатися.

Кодекс України про надра. Лісовий кодекс України. Водний кодекс України. – Київ : Паливода А. В., 2022. – 188 с.

Закони України та кодекси України в редакції останніх змін і доповнень.

Продовольча та екологічна безпека у воєнний і післявоєнний часи: правові виклики для України та світу: тези доп. учасників Міжнар. наук-практ. онлайн/офлайн конф. (м. Київ, 16 верес. 2022 р.). – Київ : ФОП Ямчинський О. В., 2022. – 299 с.

У збірнику розміщено тексти наукових доповідей, присвячених дослідженню теоретико-правових засад та практичних проблем продовольчої, екологічної безпеки в Україні та світі.

Українське суспільство в умовах війни 2022 : колективна монографія / С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко та ін. ; за ред. Є. Головахи, С. Макеєва. – Київ : Інститут соціології НАН України, 2022. – 410 с.

У книзі представлено результати соціологічних спостережень за змінами в українському суспільстві у наслідок агресії РФ, розглянуто глобальні та локальні аспекти війни, трансформації інституціональної та соціально-групової структури, зсуви в настроях, очікуваннях, ціннісних орієнтаціях громадян, соціально-психологічному стані населення. Емпіричну базу становлять дані моніторингу Інституту соціології НАН України за роки, що передували 2022-му, окремих порівняльних міжнародних досліджень, опитування у мережі, інтерв'ю, дані Київського міжнародного інституту соціології (КМІС), соціологічної групи «Рейтинг».

Кірбі, Л. Я можу врятувати планету : [для мол. та серед. шк. віку] / Лолл Кірбі ; передм. Анни Тейлор ; [пер. з англ. Д. О. Іванова] ; іл. Аделіни Ліріус. - [Харків] : Ранок, [2021]. - 32 с. : іл

Як дитина може врятувати планету? Наприклад, прочитавши цю книжку. Тут уміщено розповіді про дванадцятьох школярів-екоактивістів з усього світу, які мотивують не лише дітей, але й дорослих. Герої книжки свідомі, небайдужі, вигадливі, тож роблять усе можливе для збереження довкілля. Хтось захищає носорогів в Африці, хтось прибирає узбережжя в Австралії, а хтось компостує сміття в Україні.

Красавцев, Б. Еко-історії для моїх маленьких друзів : [книжка-білінгва] / Богдан Красавцев ; [худож. О. Красавцева]. – Київ : [Б. в.], 2021. – 76 с. : іл., портр.

Наш світ різнобарвний, дивовижний, надзвичайно привабливий, але й такий занедбаний. Багато століть люди бездумно користувалися всіма природними благами, мало що роблячи для збереження довкілля. Мабуть, пора навчитися дбайливого ставлення до того, що нас оточує. А в пригоді стануть «Еко-історії для моїх маленьких друзів». Просто, доступно й захопливо вони розповідають про те, чому важливо берегти нашу планету і як це краще робити.

Магнасон, А. С. Довкола часу і води / Андрі Снайр Магнасон ; пер. з ісл. Віталій Кривоніс. - Київ : РІДНА МОВА, 2021. - 264 с. : іл., портр.

Екологія викликає дедалі більше занепокоєння. Тож не дивно, що все більше авторів пишуть на цю тему, намагаючись донести до свідомості людей, що збереження планети — це справа кожного. Ісландський письменник Андрі Снайр Магнасон розглядає проблеми екології, відштовхуючись від історії своєї родини. З цього ракурсу величезне питання, яке важко осягнути розумом так само, як чорну діру, перетворюється раптом на родинне лихо, що в змозі зрозуміти будь-хто. І, можливо, поглянувши так на екологію, ми з більшою рішучістю ставатимемо на захист своєї домівки, якою є для всіх нас Земля.

Півоваров, О. А. Космічна екологія : навч. посіб. / О. А. Півоваров ; М-во освіти і науки України ; Дніпров. держ. аграрно-економ. ун-т. – Дніпро : [ФОП Обдимко О.С.], 2021. – 410 с. : іл.

Навчальний посібник є спробою стисло донести в одному виданні до студентів та фахівців інформацію з чим стикається сучасна космонавтика в екологічному сенсі, про забезпечення умов життєдіяльності живих істот і рослинності в космічному просторі, виникнення екологічних загроз, з якими потрібно боротися і перемагати зусиллями дружної сім'ї космонавтів, науковців та інженерів, які мріють про мирне підкорення космосу та перехід від фантазії до реального втілення космічних подорожей людей на інші планети Всесвіту. Для студентів і викладачів вищих і середніх навчальних закладів, наукових працівників, аспірантів і фахівців, що цікавляться проблемами космічної екології.

100 фактів про планету Земля : [для читання дорослими дітям] / Джером Мартін та ін. ; пер. з англ. Ганни Лелів ; іл. Ф. Маріані, П. Поло, Д. Е. Мюррей. – Київ : Книголав, 2021. – 128 с. : іл.

Чому Земля така ідеальна? У цьому ілюстрованому виданні міститься 100 неймовірних фактів про нашу планету, які не тільки пояснюють, чому вона така, як треба, а й як поводитись, щоб вона такою залишилась. Як два десятки кроликів змогли змінити ландшафт Австралії, а зграя вовків змінила русло річки? Як завдяки тіням і одному верблюду можна дізнатись розмір Землі? А скільки відсотків питної води на Землі? Що важче – всі бактерії чи всі люди? Що допомагає прогнозувати погоду? Відповіді на ці та чимало інших запитань можна дізнатись у цьому пізнавальному виданні.

Браун, Г. Жити із «зеленим серцем». Подбай про себе і планету / Гей Браун ; пер. з англ. Наталії Яцюк. – Київ : Наш формат, 2020. – 272 с.

Нам доводиться жити в небезпечному світі. І хоча ми успішно долаємо багато проблем, чимало загроз криється в повсякденних речах і звичках. Яку зубну пасту обрати з-поміж тисячі пропозицій? Яке мило точно безпечне? Та чому шкідливих речовин у вашій спальній більше, аніж на вулиці? Якщо до таких щоденних виборів підходити усвідомлено, ми вплинемо не лише на своє здоров'я та оселю, а й на планету загалом – запевняє екологічна активістка Гей Браун. Про те, як наші звички і спосіб життя можуть покращити добробут і відновити Землю. Дослідниця просто й доступно пояснює, як вибирати продукти харчування, засоби особистої гігієни, та пропонує рішення, які відповідають вашому бюджету і способу життя.

Дартнелл, Л. Як Земля сформувала історію людства / Льюїс Дартнелл ; пер. з англ. О. Асташова. – Київ : Наш Формат, 2020. – 323 с.

Мезозой вплинув на вибори у США. Маячня? А от і ні. Планета навчила людей плавити метал. Звучить як нісенітниця? Але це правда! Земля як впливала на людство, так і досі найнесподіваніше це робить. Завдяки їй вода з нашого тіла раніше текла в Нілі, випадала дощем чи клекотіла в океані. Піт, сльози й кістки були мінералами. Завдяки Землі люди видобули першу сировину й виготовили перші знаряддя праці. І цим її невидимий вплив не обмежується.

Завалій, Є. Це всі ми : [повість] / Євгенія Завалій ; іл. М. Фоя. – Чернівці : [Книги - XXI], [2020]. – 96 с. : іл.

Одного разу 13-річний Андрій разом із друзями вирушає на море і знаходить на березі величезну кількість мертвої риби. Чому виникла така катастрофа і чи можливо її подолати? Діти дізнаються про глобальне забруднення океану та його причини, про те, як працюють ековолонтери й активісти, а найголовніше те, що кожен із нас, незалежно від віку, може зробити, щоб поліпити ситуацію. Книга починається з екологічних проблем океану, вона також зачіпає теми забруднення міст і проблеми з відходами, з якими люди стикаються щодня. Більш того, книгу «Це всі ми» можна сприймати як історію про взаємодопомогу, дружбу і турботу про навколишній світ, як пряме керівництво до дії, інструкцію з сортування сміття та підтримки екологічних проектів.

Краснянський, М. Екологічна безпека : навч. посіб. / Михайло Краснянський. – Київ : Кондор, 2020. – 177 с. : іл., портр.

Навчальний посібник містить глибоку і докладну якісну й кількісну оцінку процесів негативного впливу господарської діяльності людини або природних аномалій на природне середовище в Україні та у світі; має велику кількість таблиць, ілюстрацій та прикладів розрахунків.

Світ навколо нас. Мікросвіт. Фотоенциклопедія / [М. Є. Афонін ; пер. з рос., іл. Д. С. Турбаніста]. – [Київ] : ПП «КРИСТАЛ БУК», 2020. – 48 с. : іл.

Світ навколо нас здається таким знайомим і звичним, але варто поглянути на нього під мікроскопом або через об'єктив фотокамери, як він різко змінюється. Ми пропонуємо знайти незвичайне у звичайних речах і побачити красу там, де її, здавалося б, не може бути. Якісні яскраві ілюстрації допоможуть вам поглянути на світ очима фото-художників, що захоплюються макрозйомкою.

Такер, З. Грета і гіганти : історія, натхнена боротьбою за порятунок світу : [переклад] / Зої Такер, худож. Зої Персіко. – [Київ] : КМ-БУКС, [2020]. – 32 с. : іл.

Грета живе у прекрасному лісі, якому загрожують гіганти. Прийшов до лісу, гіганти нарубали дерев, щоби звести будинки. Потім вони нарубали ще дерев і звели ще більші будинки. З будинків вирости селища, а з селищ – міста, і зрештою лісу майже не залишилося. На щастя, у Грети є ідея... Ця книжка з малюнками надихає і розповідає дітям історію номінантки на Нобелівську премію миру Грети Тунберг.

Тетарчук І. В. Екологічне право України : навч. посіб. для підгот. до іспитів / І. В. Тетарчук. – Київ : ЦУЛ, 2020. – 230 с.

При підготовці посібника використано ряд міжнародних актів та ціла низка нормативно-правових актів України. Навчальний посібник розрахований на студентів, слухачів, аспірантів юридичних навчальних закладів. Структура посібника побудована на оптимальному та легкому поданні матеріалу – у запитаннях і відповідях. Посібник стане у пригоді всім, хто бажає озброїти себе знаннями з курсу екологічного права України.

Чепурик – захисник довкілля : для дітей та їхніх батьків / [текст Ольги Данчевої ; іл. Настасї Шигаєвої ; вірші Наталі Гуркіної, Леоніда Цибульського]. – [Київ] : [Б. в.], [2020]. – 20 с. : іл.

Дитяча книжка «Чепурик – захисник довкілля» в ігровій та невимушеній формі пропонує кожній дитині замислитися про свою роль у житті рідного міста, рідного краю. Змалечку наші діти повинні знати прості істини, як зберегти природу в її первісному вигляді, які зусилля для цього необхідно докласти кожному жителю нашого містечка.

Дитяча книжка вчить цінувати і поважати працю інших людей, любити й оберігати природу, а також не залишатися байдужим до екологічних проблем сьогодення.

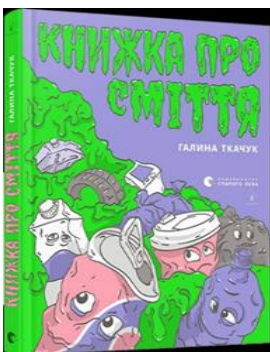
Василюк О. Вплив військової діяльності на природу України : посібник / О. Василюк, К. Норенко ; Міжнародна благодійна організація Екологія-Право-Людина. – Львів : Манускрипт, 2019. – 68 с.

Посібник стане в пригоді всім, хто небайдужий до наслідків військових дій, містить зведену інформацію про постраждалий природно-заповідний фонд в Україні і на тимчасово непідконтрольній території, а також аналіз програм та принципів ООН, пов'язаних із військовою діяльністю та довкіллям.

Еріксен, Т. Г. Сміття і люди. Зворотний бік споживання / Томас Гілланд Еріксен ; пер. з норв. І. Сабор. – Київ : Ніка-Центр, 2019. – 224 с.

Якщо ви шукаєте книгу про забруднення навколишнього середовища, сміття та масове споживання, то вам варто глянути на «Сміття і люди. Зворотний бік споживання» Томаса Гілланда Еріксена. Сміття є невіддільною частиною нашої історії. І завжди нею була. Зі сміттям треба рахуватись, а принципи його продукування, збільшення та знищення потрібно вивчати, розуміти. Тільки так можна мінімізувати увесь згубний вплив споживацького суспільства. Наукова праця цього відомого вченого-антрополога змусить вас подивитися на проблему «людина-сміття» під абсолютно іншим кутом.

Ткачук, Г. Книжка про сміття : [для середнього та старш. шк. віку] / Галина Ткачук. – Львів : Вида-во Старого Лева, 2019. – 132 с. : іл.

Ця книжка про те, що ми виносимо з нашого помешкання у сміттєвих пакетах і викидаємо у бак. Або, у найкращому разі, в кілька різних баків. Про те, що зустрічає нас, коли ми приходимо на пікнік до лісу. Про те, що пропливає повз нас у річці або в морі. І про те, що може заповнити всю нашу планету. Простіше кажучи, ця книжка про сміття – таку дивовижну річ, яку дуже легко створити, але якої неймовірно важко позбутися.

Хоботова Е. Б. Екологія людини : підруч. / Е. Б. Хоботова Хоботова ; М-во освіти і науки України ; Харків. нац. автом.-дорож. ун-т. - Харків : ХНАДУ, 2019. - 343 с.

У підручнику наведено теоретичні матеріали, задачі та завдання різного рівня складності для підготовки студентів за темами дисципліни «Екологія людини», Призначено для бакалаврів, які навчаються за напрямом «Екологія», охорона навколишнього середовища та збалансоване ресурсокористування.

Шоха Т. П. Правові аспекти екологічного страхування в Україні : монографія / Т. П. Шоха. – Київ : Алерта, 2019. – 236 с.

Монографія присвячена дослідженню правової природи екологічного страхування як елемента структури екологічного права. Сформульовані передумови розвитку, ціль, функції цього інституту, проаналізовані особливості еколого-страхових правовідносин, страхового інтересу та страхового ризику, здійснено аналіз правового регулювання основних видів екологічного страхування, обґрунтовано теоретичні висновки та рекомендації щодо вдосконалення вітчизняного законодавства.

Джонсон, Б. Дім - нуль відходів : гід до щасливого життя в сучасному світі без зайвих витрат і сміття / Беа Джонсон ; пер. з англ. Т. Євлюєвої. – Київ : Рідна мова, 2018. – 303 с.

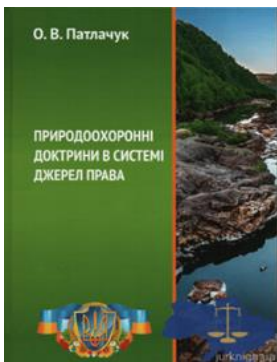
Чи чули ви про концепцію «zero waste» (нуль відходів)? А хотіли б спробувати краще зрозуміти цю філософію чи, можливо, використати її елементи у власному житті? Тоді книжка «Дім – нуль відходів» французької екоактивістки Беа Джонсон саме те, що вам потрібно. Своєрідний посібник для тих, хто хоче корисно та правильно скоротити кількість відходів та спростити власне життя.

Каракаш І. І. Екологічне право України : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / І. І. Каракаш, Т. Є. Харитоновна, А. І. Черемнова. – Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2018. – 384 с.

У навчальному посібнику «Екологічне право України» розглянуто питання предмету, методів та принципів екологічного права, екологічних прав, опрацьовано правове регулювання використання, охорони природних об'єктів, правовий режим особливо охоронюваних природних територій, екологічно уражених територій, правове забезпечення екологічної безпеки, охорони навколишнього природного середовища міст, правове регулювання поводження з відходами, застосування юридичної відповідальності за екологічні правопорушення та здійснення міжнародно-правової охорони навколишнього середовища тощо.

Патlachук О. В. Природоохоронні доктрини в системі джерел права / О. В. Патlachук. – Київ : Фенікс, 2018. – 148 с.

Монографія присвячена одній з найбільш актуальних теоретичних проблем юридичної науки – доктринам природоохоронного права, серед яких виділено релігійні, ліберальні, еkleктичні та інтервенціоністські. Дослідження їх змісту здійснювалось на основі принципу історизму шляхом розгляду змісту нормативно-правових актів, прийнятих у різні періоди розвитку України, а також концепції біорізноманіття, збалансованого і сталого розвитку.

Промислова екологія : навч. посіб. для ВНЗ / Я. І. Бедрій [та ін.]. – Київ : Кондор, 2018. – 373 с.

В навчальному посібнику розглядаються основні концепції екології та наслідки впливу діяльності людини на довкілля. Наводяться структура та зміст природоохоронного законодавства, розкриваються основи взаємодії промислових підприємств з навколишнім середовищем, методи і засоби охорони та раціонального використання землі, водних ресурсів, атмосферного повітря, методи контролю та стимулювання природоохоронної діяльності.

Русо, А. Кипуча річка. Пригоди і відкриття в Амазонії / Андрес Русо ; [пер. з англ. Д. Щербини]. – Харків : Віват, 2018. – 128 с. : іл., портр.

Щоб пересвідчитися, що кипуча річка справді існує, Русо вирушає в глиб Амазонії. Побачене його приголомшує: у цій довгій широкій священній річці вода така гаряча, що тутешній люд запарює нею чай, а тварини, потрапивши туди, гинуть в одну мить. Як це можливо? Цікавість Русо обертається на одержимість. Розвідуючи її разом з місцевими жителями, зокрема і з шаманом, що став йому за навчителя, він опиняється перед труднощами, яких навіть уявити собі не міг. На заваді Русо стає колізія інтересів: і місцеві жителі, і нелегальні скотарі, і лісозаготівники, і нафтові компанії, і уряд – усі зацікавлені в цьому куточку, де тече справжній острівець. Як Андресові Русо доводиться чинити всуперечморальному обов'язку відкривача, щоб захистити святиню від хижацького користування, наруги, ба навіть від власних спокус, ви дізнаєтесь у книзі.

На межі виживання : знищення довкілля під час збройного конфлікту на сході України / [А. Б. Блага, І. В. Загороднюк, Т. Р. Короткий та ін.] ; Гельсінська група з прав людини. – Київ : КИТ, 2017. – 88 с.

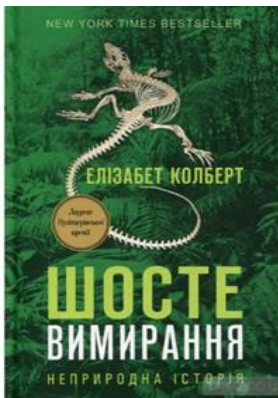
У книзі зроблено комплексний аналіз стану природного середовища в умовах збройного конфлікту на сході України, охарактеризовані міжнародно-правові зобов'язання держав щодо захисту довкілля у період збройного конфлікту, розглянуто особливості притягнення до відповідальності за екологічну шкоду, заподіяну під час війни. На основі дослідження відкритих джерел та експертами УГСПЛ моніторингового візиту визначено стан та окреслено проблемні питання захисту довкілля на сході України.

Сміт, К. Кишеньковий сміттяр : [щоденник] / Кері Сміт ; [пер. з англ. Г. Литвиненко]. – Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2017. – 208 с.

Відмовся від звичного способу мислення й почни робити те, на що ніколи не наважувався! Як саме? Відчуй себе сміттярем, вируши на пошуки найнеочікуваніших предметів: слона, зеленої плями, червоної мотузки, оригамі, п'яти гудзиків, иматочків пазлу та пінопласту, листівки, обгортки, чотирьох квадратів. Зміни свою уяву про навколишній світ. Це завжди цікаво й захоплює! Жодних обмежень і правил!

Книжка-сенсація, яка розійшлася мільйонними накладами! Обережно! Занудам протипоказано! Сприяє розвитку креативності та прищеплює новий погляд на світ!

Колберт, Е. Шосте вимирання. Неприродна історія / Елізабет Колберт ; [пер. з англ. Володимира Плискіна]. – Київ : Наш формат, 2016. – 296 с. : фотоіл., портр.

У 2015 році за книгу «Шосте вимирання» Елізабет Колберт отримала Пулітцерівську премію. Робота американської журналістки входить у топ-10 найкращих книг 2010-го року за версією New York Times та очолила сотню кращих нон-фікшн книг усіх часів за версією The Guardian. «Шосте вимирання» – фіналіст The National Book Critics Circle Awards. Під час роботи над книгою авторка побувала майже на всіх континентах, відвідала наукові бази в тропіках Амазонії і на островах Великого Бар'єрного рифу, спілкувалася з сотнями людей. Колберт шукає відповідь на питання, що станеться, якщо темпи вимирання прискоряться. Вона майстерно і досвідчено, простими словами розповідає про складні речі, від котрих залежить майбутнє нашої планети. «Шосте вимирання» входить у «must read» – список книг від Барака Обами та Білла Гейтса.

Кляйн, Н. Змінюється все : капіталізм проти клімату / Наомі Кляйн ; пер. з англ. Д. Кожедуба. – Київ : Наш Формат, 2016. – 474 с.

Книжка-розслідування Наомі Кляйн – вдалий приклад аналізу різноманітних чинників, які впливають на клімат. Авторка майстерно досліджує і викриває, як великий бізнес та капіталізм з його вільним ринком, шкодить природі та навколишньому середовищу. У книжці ви не знайдете сліпе, одностороннє таврування економічної системи, в ній також присутні і способи розв'язання кліматичних проблем.

Червона книга Українських Карпат. Тваринний світ / заг. ред. О. Ю. Мателешко, Л. А. Потіш. – Ужгород : Карпати, 2011. – 336 с. : іл.

У книзі міститься інформація про 318 видів, а також фотографії, малюнки та карто-схеми поширення цих видів на території України.

Червона книга України. Тваринний світ / М-во охорони навколиш. природ. середовища України ; НАН України ; під заг. ред. І. А. Акімова. – Київ: Глобалконсалтинг, 2009. – 623 с. : табл.

Книга є офіційним державним документом про сучасний стан видів фауни України, які перебувають під загрозою зникнення, та про заходи щодо їх збереження і науково обґрунтованого відтворення. Кожна з 542 статей супроводжується ілюстрацією та картою поширення виду в Україні. Вміщено також нормативні документи про Червону книгу України та довідкові матеріали.

Червона книга України. Рослинний світ / М-во охорони навколиш. природ. середовища України, НАН України; за ред. Я. П. Дідуха. – Київ : Глобалконсалтинг, 2009. – 900 с.

Книга є офіційним документом, що відображає сучасний стан видів рослин і грибів України, які перебувають під загрозою зникнення, або потребують охорони. У книзі наводяться відомості про 826 видів, дається їх українська та латинська назва, таксономічна належність, природоохоронний статус, наукове значення, ареал виду та його поширення в Україні та інші відомості.

Зелена книга України : рідкісні і такі, що перебувають під загрозою зникнення, та тип. природ. рослин. угруповання, які підлягають охороні / М-во охорони навколиш. природ. середовища України, НАН України, Ін-т ботаніки ім. М. Г. Холодного ; під заг. ред. Я. П. Дідуха. – Київ: [Альтерпрес], 2009. – 446, [1] с., [24] арк. фот. : карти.

Книга є офіційним державним документом, в якому зведено відомості про сучасний стан рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, та типових природних рослинних угруповань, які підлягають охороні. У кожній з 160 статей міститься така інформація: наукова назва рослинного угруповання, його синфітосозологічний індекс, клас, категорія, статус, поширення в Україні та інші відомості.

WEB-ресурси

Бородин М. Маріуполь : екологічна катастрофа [Електронний ресурс] / Максим Бородин // Рубрика: все по полицках : [сайт]. – Режим доступу : <https://bit.ly/430q8yL>. – Опубліковано : 19.05.2022. – Назва з екрана.

Брайлян Є. Екоцид України та загроза голоду у світі : як російська агресія впливає на кліматичні зміни [Електронний ресурс] / Єгор Брайлян // АрміяInform: інформ. Агенство : [сайт]. – Режим доступу : <https://armyinform.com.ua/2022/06/20/ekoczyd-ukrayiny-ta-zagroza-golodu-u-sviti-yak-rosijska-agresiya-vplyvaye-na-klimatychni-zminy/>. – Опубліковано : 20.06.2022. – Назва з екрана.

Бєлоусова К. Екоцид в Україні – виклик для всього світу [Електронний ресурс] / Катерина Белоусова // Екополітика : [сайт]. – Режим доступу : <https://ecopolitic.com.ua/ua/news/ekocid-v-ukraini-viklik-dlya-vsogo-svitu-zelenskij/>. – Опубліковано : 16.11.2022. – Назва з екрана.

Буряковська Т. Війна як екологічний злочин [Електронний ресурс] / Тетяна Буряковська // Время : [сайт]. – Режим доступу : <https://timeua.info/aktualnoe-segodnya/vijna-yak-ekologichnij-zlochyn/>. – Опубліковано : 01.04.2022. – Назва з екрана.

Війна та екологія: хронологія злочинів росії [Електронний ресурс] // Mukachevo.Net : [сайт]. – Режим доступу : <http://www.mukachevo.net/ua/news/view/3472243>. – Опубліковано : 13.07.2022. – Назва з екрана.

В Луґано затвердили сім принципів процесу відновлення України [Електронний ресурс] // ZN.UA : [сайт]. – Режим доступу : <https://zn.ua/ukr/POLITICS/v-luhano-zatverdili-simpriptsipiv-protsesu-vidnovlennja-ukrajini.html>. – Опубліковано : 05.07.2022. – Назва з екрана.

Гардашук Т. Війна і довкілля. Які існують екологічні загрози через російську агресію? [Електронний ресурс] / Тетяна Гардашук // День : [сайт]. – Режим доступу : <https://m.day.kyiv.ua/uk/article/den-ukrayiny/viyna-i-dovkillya>. – Опубліковано : 08.05.2022. – Назва з екрана.

Григоренко М. Шокуючі цифри: екологія України зазнала катастрофічних наслідків через війну [Електронний ресурс] / Марина Григоренко, Дмитро Петровський // УНІАН : інформ.агентство : [сайт]. – Режим доступу : <https://www.unian.ua/ecology/ekologiya-ukrajini-cherez-viynu-zaznala-katastrofichnih-naslidkiv-video-11895222.html>. – Опубліковано : 01.04.2022. – Назва з екрана.

Губарева В. Війна та довкілля: екологічні злочини росії та як їх фіксувати [Електронний ресурс] / В.Губарева // Рубрика: все по полицках : [сайт]. – Режим доступу : <https://rubryka.com/article/war-and-environment/>. – Опубліковано : 02.06.2022. – Назва з екрана.

Делікатна І. Україна, війна, довкілля. Чи знає Захід про екологічні наслідки війни [Електронний ресурс] / Іветта Делікатна ; Комунікаційна команда проєкту APENA2 «SupporttoUkraineinapproximationofthe EU EnvironmentalAcquis (AirQuality, WasteManagement)» // Економічна правда : [сайт]. – Режим доступу : <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/09/8/691294/>. – Опубліковано : 08.09.2022. – Назва з екрана.

Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mepr.gov.ua/news/39257.html>. – Опубліковано : 06.06.2022. – Назва з екрана.

Кліматичний Саміт ООН: Заяви Президента України та прем'єра Британії [Електронний ресурс] // Перший. Український. Інформаційний : [сайт]. – Режим доступу : <https://www.5.ua/svit/klimatychnyi-samit-oon-zaiavy-prezydenta-ukrainy-ta-premiera-brytanii-291997.html>. – Опубліковано : 06.11.2022. – Назва з екрана.

Лиховид І. За екоцид теж відповідатиме Росія [Електронний ресурс] / Інна Лиховид // День online : [сайт]. – Режим доступу : <https://m.day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/za-ekocyd-tezh-vidpovidatyme-rosiya>. – Опубліковано : 10.05.2022. – Назва з екрана.

Овчинніков О. Атомні електростанції під час війни. Недопустима небезпека [Електронний ресурс] / Олексій Овчинніков // Еко. Район : [сайт]. – Режим доступу : <https://eco.rayon.in.ua/topics/498209-atomni-elektrostantsii-pid-chas-viyni-nedopustima-nebezpeka>. – Опубліковано : 17.03.2022. – Назва з екрана.

Овчинніков О. Екологічний тероризм російської армії в Україні [Електронний ресурс] / Олексій Овчинніков // Еко. Район: [сайт]. – Режим доступу : <https://eco.rayon.in.ua/topics/503988-ekologichniy-terorizm-rosiyskoi-armii-v-ukraini>. – Опубліковано : 08.04.2022. – Назва з екрана.

5 масштабних еко-злочинів Росії на Донбасі проти українців та довкілля (вибір редакції до Всесвітнього дня довкілля) // Вільне радіо : [проект]. – Режим доступу : <https://freeradio.com.ua/5-masshtabnykh-eko-zlochyniv-rosii-na-donbasi-proty-ukraintsiv-ta-dovkillia-vybir-redaktsii-do-vsivitnoho-dnia-dovkillia/>. – Опубліковано : 05.06.2022. – Назва з екрана.

